

РОБЪРТ ШЕКЛИ

ЗНАМ ПО-ДОБЪР НОМЕР

Превод от английски: Марин Загорчев, 2013

chitanka.info

Написах този разказ в една кола, докато пътувах из Трансилвания в лятна буря. Посветен е на една от великите теми — моето лично тълкуване на тази тема.

Отначало имаше много движение, но сега колата ни беше единствената на пътя. Тръгнахме от Тимишоара малко преди обед, след като гледахме последното пълно слънчево затъмнение през 1999 г. Уви, в най-важния момент един облак закри слънцето. Силвиу твърдеше, че бил мернал за секунда диамантения пръстен, както се нарича периферната корона на затъмненото слънце. Аз лично не го забелязах, но бях впечатлен от драматичното притъмняване на небето, внезапната глъчка на уплашените птици и хладината, която за няколко минути смени изгарящата жегата от последните дни.

Сега, няколко часа по-късно, бяхме стигнали почти до унгарската граница. Връщяхме се обратно към Венеция, където двамата с Хелън щяхме да останем в малката ни вила в Лидо, а приятелите ни — да продължат към апартамента си в Милано.

Дни наред жегата беше безмилостна, а небето — безоблачно синьо до самия ден на затъмнението.

Днес обаче над страната се беше настанил циклон и небето беше бяло. Движението, с което бяха задръстени двулентовите шосета, бе намаляло с идването на дъжда, отначало само ръмеж, по-късно — силен и непрестанен. Сега бяхме единствената кола по така наречения „главен път“ за Будапеща. Бяхме навлезли в Трансилвания. Мрачни, сивкави мъгли затулваха планините и се спускаха към пътя на гъсти талази, приличащи на пипала на гигантски ектоплазмен октопод.

Силвиу, който шофираше, започваше да се тревожи от тези условия. Мърмореше си нещо, взираше се през стъклото във водните струйки, които чистачките едва смогваха да избършат, и нервно подръпваше ризата си, като описваше с ръка тайнствен знак, най-вероятно кръст. Знаех, че Силвиу е човек със съвременни възгледи — учен, член на Румънската академия на науките. Но въпреки това изглеждаше потиснат, може би несъзнателно, от нашето пътуване през

тези злокобни планини. Жена ми, Хелън, седнала до нас със Силвиу на предната седалка, изглеждаше замислена и нервно хапеше долната си устна. Отзад италианските ни приятели, Джулио и Джина, си приказваха, смееха се и хрускаха бисквити, които бяха купили на последната бензиностанция „Агип“. Скоро обаче, със засилването на дъжда и приближаването на вечерта, дори тези безгрижни същества се умълчаха.

Потоци вода се изливаха на платното и образуваха локви, през които колата преминаваше със свистене. Тук-там ниските каменни подпорни стенички покрай склона бяха поддали и се налагаше да минаваме през все по-големи купчини листа, камъчета и клонки.

Пороят се засилваше. Един пуст паркинг се беше превърнал в езеро, в което плаваше бял пластмасов стол. Проехтя гръм. Небето за миг се раздра от мълния.

Тогава ни връхлетя катастрофата, която всички предчувствахме. След поредния завой Силвиу рязко натисна спирачките. Пред нас купчина свлекли се отстрани скални късове и клони беше блокирала напълно пътя. По стръмния склон все още се търкаляха камъни.

Този нощ нямаше да стигнем до Будапеща.

— Какво ще правим сега? — попитах аз.

— На стотина метра назад имаше отклонение — отговори Силвиу. — Забеляза ли го?

Кимнах:

— Някакво пътче нагоре в планината.

— Май да. Обаче не беше асфалтирано. Може да върви успоредно на главното шосе.

— Да го проверим. Ако е много зле, може да спрем и да пренощуваме.

Всички бяха съгласни. Върнахме се внимателно до разклона. Изглеждаше достатъчно проходимо, затова завихме и се заизкачвахме по не много стръмния път в планината.

* * *

Отначало беше сравнително добре, но след около километър макадамът свърши и започна черен път. Водата започваше да го изравя.

Всеки момент можеше да заседнем. Колата поднасяше ту на една, ту на друга страна. Имаше опасност да излезем от пътя и да се преобърнем по стръмния склон, което би било фатално.

Силвиу караше едва-едва, като силно стискаше волана. Всички се бяхме умълчали. Италианците отзад — младият инженер Джулио и елегантната му жена Джина, се държаха за ръце; бяха напрегнати и загрижени. Лицето на Хелън, до мен на предната седалка, осветявано от мълниите, изглеждаше бледо и изпито. Май щеше да се наложи да спрем и да прекараме нощта в колата.

Единствените ни провизии бяха половин литър минерална вода и малко не особено хубави румънски бисквити, купени от последната бензиностанция. В колата нямаше достатъчно място да легнем. Трябваше да седим цяла нощ. Е, не беше чак толкова бедствие, на път всичко се случва.

Спомних си разни приказки за трансилванските планини. Джулио като че ли прочете мислите ми и заразсъждава на глас къде ли е замъкът на Влад Цепеш. Джина се изсмя малко смутено:

— В наши дни това е само туристическа атракция.

Всички се засмяхме. Но Силвиу явно не виждаше нищо забавно в тези разговори.

— Вярно е, че Влад е само легенда — каза той. — Обаче в този район наистина се случват странни неща. Извън Румъния никой не научава за тях. Не им обръщат внимание и в Букурещ, където хората си имат други грижи. Известно е обаче, че тук все още стават необясними неща. Човек най-добре да избягва тези места. Особено в нощи като тази.

Вече съвсем се беше стъмнило; черните силуети на планините изпъкваха зловещо сред белите мъгли. Решихме да спрем. Ставаше прекалено опасно: отдясно пропаст, отляво стръмен, горист склон. Нямаше обаче къде да обърнем. Чудехме се: дали да продължим още малко и да потърсим място да отбием? Или просто да спрем тук? В такава нощ по пътя едва ли щеше да мине друга кола. Все още не можехме да вземем решение, а междувременно Силвиу продължаваше да кара с костенурска скорост, като се опитваше да различи очертанията на пътя през течащата по предното стъкло вода.

* * *

Изведнъж забелязах мигаща светлина отпред. Силвиу я видя в същия момент и намали още, докато колата започна да придърпва от ниската скорост.

— Какво е това? — попита Хелън, а другите се скупчиха напред да видят.

— Нямам представа — отговори Силвиу, — но сега ще проверим.

Отново намали леко, защото колата твърде силно занасяше в калта.

— Свали предавката — посъветва Джулио и Силвиу превключи на втора.

Колата стана по-стабилна. След малко стигнахме до светлината и видяхме, че е човек, облечен с дълга мушама, който размахваше фенерче. Спряхме и Силвиу свали прозореца си.

Последва кратък разговор на румънски. Накрая Силвиу изръмжа и удари с юмрук по кормилото.

Човекът с мушамата каза на английски:

— Обясних на вашия приятел, че този път не води никъде. След около три километра свършва. Освен това е опасен дори в хубаво време. Не видяхте ли предупредителния знак?

— Сигурно го е отнесла водата — отговорих аз. — Какво можем да направим?

— Продължете още двайсетина метра. Отляво има пътче, което се качва в планината. Пак е черно, но може да се мине. Къщата ми е там. Предлагам да пренощувате при мен.

— Къща? Насред нищото?

— Само няколко от стаите са завършени. Когато всичко стане готово, хотелът ми ще има най-красивата гледка в тази планина. Не че ще видите нещо сега...

— Къщата ви е хотел?

— Ще бъде. Най-хубавият в областта. А дотогава, дори в сегашното му състояние, ще е по-подходящ за пренощуване, отколкото тук, навън, в това време. Ако сте съгласни, ще ви заведа.

* * *

Това изглеждаше най-доброто решение. Силвиу последва човека на първа до разклона след двайсетина метра. После, буксувайки, се заизкачвахме по изровения от двете страни черен път. Силвиу се бореше с кормилото, за да не затънем в издълбаните от водата бразди. Най-сетне стана равно и излязохме на широка поляна, в другия край на която бе недовършената постройка.

Мълниите осветиха хотелчето, построено в традиционен румънски стил, с красиви дърворезби. Домакинът спря пред вратата и помахаше с фенерчето.

Докато влезем, станахме вир-вода. Човекът ни даде кърпи да се избършем. Беше среден на ръст, широкоплещест, но не пълен, пооплешивял и с кръгло, весело лице. Представи се:

— Аз съм Йоан Флорин. Добре дошли в моя хотел. Все още не е завършен, както ви казах, но мога да ви предложа легла и вечеря, ако не сте много придирчиви.

Благодарихме му и аз попитах:

— Откъде знаехте, че идваме?

— Не знаех, разбира се. Но погледнах през прозореца на горния етаж и видях фаровете ви по пътя долу. Понеже знам, че не води никъде, освен дотук, а пък аз все още не съм открил официално хотела, се досетих, че сте пътници в беда и слязох да ви посрещна.

* * *

Флорин приготви вкусен гулаш, което ни напомни, че не сме далеч от унгарската граница. Супата, с малко хляб и домашно бяло вино утоли глада ни, който доста се беше засилил, докато пътувахме.

После, преди да отидем да си легнем, Флорин ни покани в дневната — просторна, уютна стая, заемаща по-голямата част от завършения долен етаж. Там, на чашка сливовица, се отпуснахме и забравихме проблемите.

Домакинът се оказа сладкодумен събеседник. Родом от този район, но учил в Букурещ, няколко години бе работил в Будапеща, в

хотела на някакъв чичо. Освен румънски и английски, знаеше унгарски и немски, и беше истинска енциклопедия на местния фолклор.

Разговорът неминуемо се пренесе към легендите от стара Трансилвания — за ужасния Влад Цепеш, чийто замък се намираше недалеч от тук, за Ержбет Батори и навика ѝ да си взема подмладяваща вана в кръвта на млади слугинчета, и други, по-неизвестни, но не по-малко отвратителни истории. Оттам заговорихме за вампири, сукуби и други нечисти нощни същества.

На Силвиу не му хареса посоката, в която тръгна разговорът:

— Това са легенди и са част от древния фолклор на този регион. Светът все още се увлича от тях, но основната им цел е да развлича възрастните и да плаши децата. Сега знаем, че няма такива свръхестествени явления, и че, от физична гледна точка, всяка област от земната повърхност много малко се отличава от коя да е друга.

— Съгласен съм с нашия приятел — кимна Флорин. — Науката несъмнено е права и да се твърди обратното е по-лошо от суеверие, то е непроситимо словоблудство. Някои жители на Челинеци обаче — това е близкото село — считат, че самата природа, в сляпата ѝ структура, се управлява от духове, които от време на време се месят в човешките дела — и тогава за кратко се проявява онова, което ни се струва свръхестествено, необичайно или призрачно.

— Вие изглеждате образован човек — отбеляза Силвиу. — Нима вярвате в тия врели-некипели?

Флорин сви рамене:

— Вярвам, че има неща, които изглеждат свръхестествени. Знаете ли теорията на Вайхингер?

— О, нищо не пречи на един германски философ да представя суеверия, замаскирани като научни теории.

— Може би. Но, както и да го наречем, няма съмнение, че някои места имат определена форма, контур, разположение на елементите, което не само създава асоциации за зло, ами е самото зло. Такава идея, макар и в малко по-друга форма, е изказана от Дж. К. Честъртън, ако не се лъжа.

— Това е художествена измислица — възрази Силвиу.

— Да, но интересна измислица. Идеята е, че във формата и разположението на нещата може да има скрит смисъл. Както художникът композира различни елементи на платното. Природата

несъмнено е най-великият художник. Как можем да бъдем сигурни, че творенията ѝ понякога нямат цел, предназначение или смисъл, надвишаващи случайната подредба?

— В тази идея има известен чар — призна Силвиу. — Но от научна гледна точка това е пълна глупост.

Флорин се усмихна и поклати глава:

— Това е само предположение, разбира се. Но не можем ли да го приемем за вярно само за целите на сегашната ни дискусия?

— Предполагам, че всичко можем да приемем за вярно — малко неохотно изръмжа Силвиу, но не възрази повече.

— Чудесно. А имате ли нещо против да добавим и идеята, че макар да сме материални същества, ние сме заобиколени от един невидим духовен свят?

— Възразявам срещу термина „духовен“.

— Единственото, което имам предвид с това, е, че не всички влияния, на които сме изложени, са уловими за сетивата ни. Говоря например за неловкото чувство, което повечето хора изпитват непосредствено преди земетресение. Науката все още не е в състояние да го измери или дори да го докаже. Но то несъмнено има физична основа. В смисъла, който аз влагам в тази дума, атомите са духовни частици. Ние знаем за съществуването им единствено чрез сложна дедукция.

— Изложено по този начин, мисля, че бих могъл да приема предположението ви — съгласи се Силвиу.

— Мисълта ми е, че съществуват неща, които, макар и неосезаеми, макар и недостижими за сетивата ни, са способни да оказват влияние върху нас.

— Това е съвсем логично.

— Да. Значи, съществува свят, който ни влияе, но не можем да го наблюдаваме пряко. Него аз наричам „духовен“. От това можем да предположим, че всичко, което се случва в живота на човека във всеки момент, зависи до голяма степен от мимолетната и изменчива природа на духовния свят, през който той преминава — невидим свят, в който плуваме като риби във вода.

Силвиу стисна устни и придоби сериозно изражение, но не успя да измисли възражение срещу това изказване. Флорин продължи:

— Точно този свят придава на нашия материален свят неговото естество и дух. Какво се случва с ежедневната ни действителност, когато тя бъде повлияна от случващото се в света на невидимите духовни елементи. Такъв елемент, както вече казах, може да бъде един-единствен атом. Това може да бъде също призрак или зловредно влияние.

Хелън заговори за първи път:

— Толкова ли е сигурно, че там се случва нещо? Дали този духовен свят, ако изобщо съществува, не е една неразчленима маса, като океан или талази мъгла?

Флорин се усмихна и сви рамене:

— Можем да си го представяме, както искаме. Според мен обаче духовният свят е по-голям и по-разнообразен от материалния. И по-тайнствен. Ние сме открили неговите атоми, или по-скоро сме се досетили за съществуването им, но няма причина да мислим, че сме стигнали до дъното на онова, което има да се открива.

Силвиу кимна. Тази линия на мисли не му харесваше, но нямаше как да твърди, че всички възможни открития вече са направени.

— Според мен — продължи Флорин — този духовен свят е завършен и независим; свят със собствен психичен климат, със собствени бури и слънчеви дни, и още много други неща. Ако приемете това предположение, може би ще приемете също, че този свят е способен от време на време да поражда аномални метеорологични явления.

— Това е интересна теория — измърмори Силвиу, — но изглежда, че тя следва от предположенията ви.

— Следователно това, което не виждаме, все пак съществува и ни влияе, въпреки че не го осъзнаваме. Сега стигаме до формата на нещата и тяхното влияние в живота ни.

— Време беше да стигнем до зловещата част — отбеляза Джулио, като си сипа още една ракия.

— Определено място, изложено на случайни стихии, може да стане фокус, център за привличане на духовни същества, които може би реално съществуват в своя свят, но за нас изглеждат като призраци или духове. Пейзажът на определена местност, формите на даден замък и моментният духовен климат, който възниква около тях, могат да станат фактор за появата на Влад Цепеш или Ержбет Батори.

— Ако е така — намеси се Силвиу, — защо не сме потопени в ужасите на невидимия свят, както са си мислели хората през Средновековието?

— Смятам, че през Средновековието са преувеличавали ситуацията. Според моята теория тези изригвания на свръхестественото са много редки и кратковременни. Те са елементи, привлечени на повърхността за кратък период от случайна комбинация от форми на пейзажа и някакво духовно същество. Проявяват се за няколко дни, после отново се размиват в баналността на ежедневието. На едно място тези влияния предизвикват появата на Влад Цепеш. На двайсет километра по-нататък, в друг духовен микроклимат, не се случва нищо особено. На още няколко километра възникват зли духове под формата на прилепи, които просъществуват само ден може би, но ще навредят на онзи, който има нещастieto да ги срещне.

— Отлична идея — заяви Джулио. Забелязах, че се е понапил. — Ако имаше начин да предвиждаме тези неща, можехме да организираме туристически посещения на прокълнати места. „Елате в замъка на Влад и се запознайте с Дракула! Появява се само за три дни и при подходящи метеорологични условия.“ Може да е предварително планирано събитие като затъмнението сега!

— Идеята изобщо не ми харесва — намеси се Джина. — Баба ми е от Салерно и има подобни виждания. Винаги ме е било страх от тази старица.

— Майка ти явно го е наследила от нея — отбеляза Джулио. — Питам се от каква случайна комбинация от форми на пейзажа и зли духове се е пръкнала.

— Не смей да говориш срещу майка ми! — изсмя се Джина и го замери с възглавничка.

Прекратихме разговора по взаимно съгласие. На Силвиу вече не му се спореше. Сигурно имаше чувството, че науката се е трансформирала в суеверие, но не можеше да разбере как е станало. Сега обаче беше уморен и вероятно не разсъждаваше както трябва. Всички бяхме уморени. Като видя, че губим интерес, домакинът ни показа стаята.

* * *

С Хелън влязохме в малката спалня и докато разопаковахме багажа, започнахме една от онези безсмислени кавги, които избухват без причина и продължават, въпреки усилията и на двете страни да ги прекратят. След известно време и двамата замълчахме неловко. Хелън седеше пред малката тоалетка и разресваше косата си. По едно време ме погледна в огледалото и каза:

— Знаеш ли, Чарлз, не ми харесва, когато правиш така.

— Когато правя как?

— Когато си потъркваш устата отстрани по този начин. Ти току-що започна и съм сигурна, че го правиш, за да ме дразниш, но ми изглежда твърде зловещо.

— Не осъзнавах, че изобщо правя нещо.

Тя ме изгледа изпитателно, после се обърна към огледалото и продължи да разресва косата си с дълги, равномерни движения.

* * *

Настроението ми, което беше доста добро, въпреки трудната ситуация, изведнъж се влоши. Хвърлих дрехите си на стола и закрачих безцелно из стаята. Питях се какво ме беше прихванало, та изобщо да предприемам това пътуване. Онова, което вчера бе започнало като безобидно приключение, сега изглеждаше най-глупавото и изнервящо нещо на света. Чудех се защо, по дяволите, съм се съгласил да пътувам заедно с Джулио и Джина, младоженците, които постоянно се опипваха, и Силвиу, този педантичен, мълчалив и скучен човек. Дори Хелън, обикновено приятна компания, тази вечер беше раздражителна и непристъпна.

Сега, сякаш за да налее още масло в огъня, тя отново се обади:

— Чарлз, за стотен път ти казвам, престани да се промъкваш така зад мен, моля те.

Премълчах пиперливия отговор, който ми дойде, и влязох през късото коридорче в банята.

Въпреки че беше почти полунощ, реших да се обръсна. Банята беше старомодна, с мивка с два крана, вана на крачета и приставка за душ, свързана с чешмата чрез смесител за насочване на струята. Самата стая беше с чамова облицовка, неравномерно боядисана в бяло.

Последната дъска, в основата на ваната, почти до стената, беше малко по-къса от останалите и там се образуваше квадратна дупка със страна трийсетина сантиметра. Бръкнах вътре и опипах. Дупката беше твърде малка, за да побере нещо по-значително, но явно все пак бе оставена, за да се сложи нещо в нея. Загледах я замислено. После се изправих и погледнах бръснача, който бях извадил от коженото му калъфче. Завъртях го така, че светлината от закачената на стената газена лампа се отрази в него, и в същия момент си помислих: „Знам по-добър номер“, макар че нямах представа откъде съм го чул или какво означава.

Погледнах през прозорчето. Навън цареше почти пълен мрак, но мърлявата белезникава мъгла се носеше на дълги повлекла, сякаш протягаше пръсти да хване нещо. Погледах известно време така, после въздъхнах и продължих да се бръсна.

След като свърших, прибрах бръснача в калъфа и се върнах в спалнята.

Хелън беше приключила с ресането и сега сваляше грима си с восъчен крем.

Изглеждаше бледа и не много привлекателна, с удължено лице, което се виждаше леко изкривено в огледалото. Загледах я и си помислих: „Човек с такова лице може като нищо да убие някого, докато спи, и няма да му мигне окото. Обаче аз знам по-добър номер.“ Звучеше ми като лайтмотива на някой разказ, но да ме убиеш, нямах представа откъде ми беше хрумнало. Може би по-късно щях да се сетя.

* * *

През нощта имах кошмар. В съня ми ме обхвана зловецко предчувствие и изтичах по коридора до стаята на Джулио и Джина. Двата бяха мъртви. Някой беше отсякъл главите им. Или пък те самите си ги бяха отсекли. Само че, ако беше така, как главите бяха сменили местата си: неговата до нейното тяло и нейната до неговото? В съня си зададох този въпрос на Джулио. Главата му се усмихна и каза:

— Виж, не е това, което си мислиш.

— Може би — отговорих, — но аз знам по-добър номер.

* * *

На другата сутрин отново потеглихме. Небето се беше прояснило и вече не валеше. Слънцето се показа и започна поредният горещ ден.

Лесно се добрахме до главното шосе. Когато стигнахме до свлачището от миналата нощ, група селяни вече го разчистваха, а един полицай насочваше колите покрай останалите отломки. Продължихме по пътя си към Будапеща, а оттам — за Италия.

Настроението се беше подобрило значително. Дори не говорехме за миналата нощ.

Само по едно време Силвиу каза:

— Оня хотелиер, Флорин... странен тип с налудничави теории. Обаче безобиден, струва ми се. Сигурно просто е искал да ни развесели.

Кимнах, но си мислех друго.

Флорин говореше за Вайхингер и Честъртън и за теорията си за изменчивия невидим свят на духовете — за какви глупаци ни е взел! Как ли се е забавлявал от мисълта за пагубното влияние на намеците му! Представях си го как се подсмивва в топлата дневна, отпива глътка ракия, наслаждава се на щипещия ѝ вкус и си представя как гнусните му инсинуации ще ни преследват, ще изпускат отровата си, ще разпространяват коварната си зараза като спори на плесен, растяща и завладяваща тъмните кътчета на съзнанието ни, докато месеци или години по-късно, когато ще сме забравили източника им, ще дадат плод и ще се пръснат. И един ден аз, без да се замислям, ще удуша Хелън в съня ѝ или, ако заразата подейства най-напред при нея, тя ще ме отрови в някоя на пръв поглед с нищо незабележителна вечер между супата и ордъовъра.

Хелън обаче нямаше да ме превари. След като се върнем във вилата в Лидо, преди духовната отрова да я направи опасна, щях да взема мерки смъртта ѝ да изглежда естествена.

Колкото до Силвиу, Джулио и Джина — да се оправят. Ще се погрижа никога повече да не се срещнем. За всеки случай.

За Флорин обаче, хотелиера — източника на заразата — за него имам специални планове.

„О, да, приятелю — помислих си. — Карай си кефа в уютната дневна; наслаждавай се на мисълта за бедите, които ще сполетят попадналите под твоето влияние.“

Аз обаче скоро ще се върна — за да си взема калъфчето и бръснача, които внимателно скрих в малката дупка между банята и стената — и тогава ще ти покажа, че аз знам по-добър номер от твоя.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.